

Droomboek

Geschreven door **Artemidoros van Daldis**

Vertaald uit het Grieks, ingeleid en van aantekeningen voorzien door Simone

Mooij-Valk. Uitgeverij Voltaire, ISBN: 9058480372

Boekbespreking door Jans Manintveld-Sybrandy

"*Dromen zijn van alle tijden en culturen, misschien mogen we wel zeggen zo oud als de mensheid*". Zo begint Simone Mooij-Valk haar inleiding op het Droomboek, dat geschreven is door Artemidoros. De schrijver werd geboren in Ephese en leefde in de tweede eeuw na Chr. Voor ieder die belangstelling heeft voor die oude tijd en dromen is het een prachtig boek om te lezen. Voor nieuwsgierigen naar de *uitleg van dromen in de oudheid* zal het verrassend zijn dat er ook overeenkomsten zijn met de verklaring van de symbolen nu.

Artemidoros zegt dat hij is ingegaan op het verzoek een droomboek te schrijven *vanwege het nut dat dit werk heeft, zowel voor onszelf zoals voor de toekomstige generaties*. "*Er is geen boek over droomuitlegging dat ik niet in mijn bezit heb*", schrijft Artemidoros. Bovendien heeft hij gedurende vele jaren geluisterd naar de waarzeggers in steden, o.a. in Griekenland en Klein-Azië, op feestdagen en jaarmarkten en hun verhalen gehoord over de oude dromen en hoe ze zijn uitgekomen.

Net zoals in veel tegenwoordige droomboeken staat in dit boek een theoretische uitleg over het verschijnsel droom, maar ook een systematisch overzicht van onderwerpen waarover men kan dromen met voorbeelden en hun betekenis.

Volgens Artemidoros is een droom *een beweging of veelvormige schepping van de ziel, die wijst op toekomstige goede of slechte gebeurtenissen. Zodoende voorzegt de ziel alles wat na kortere of langere tijd zal gebeuren door middel van beelden die overeenstemmen met de eigen natuur van ieder ding. (...) Want zij (de ziel) is van mening dat wij in de tussentijd door redelijk overleg erachter kunnen komen wat er gaat gebeuren*.

De schrijver legt ook uit waarom de droom een schepping van de ziel is. "*Gewone, onontwikkelde mensen hebben nooit dromen met een meer literair karakter. Die komen alleen voor bij mensen die zich bezighouden met literatuur en niet onontwikkeld zijn. Daaruit kan men opmaken dat dromen producten zijn van de ziel en dat ze niet ontstaan door een invloed van buitenaf*."

Je moet, zegt Artemidoros, elke keer navragen of iemand iets met genoeg gedroomd heeft of niet. "*Want bij alle dromen die een slechte betekenis hebben, worden de slechte dingen minder erg en komen ze bijna niet uit als de ziel van de dromende zich er niet onprettig bij voelt. En omgekeerd komen bij de dromen die een goede betekenis hebben, de goede dingen niet uit of brengen ze geen voordeel of worden ze in ieder geval minder als de ziel zich er niet prettig bij voelt*." Ook Artemidoros wees dus al op het belang van je gevoelens bij een droom.

Voorbeelden over droomuitleg in dit boek zullen een idee geven over hoe men dacht in die tijd. Lees en geniet!

Kinderen

"Dromen dat je pasgeboren kinderen vasthoudt of ziet, dat wil zeggen eigen kinderen, geeft problemen zowel voor een man als voor een vrouw, want het betekent zorgen, verdriet en harteer, omdat bepaalde dingen niet te vermijden zijn. (...) Een oude spreuk luidt zo: 'Angst en leed om de zoon zijn steeds het deel van de vader.' (...)

Kinderen van anderen zien in een droom is gunstig wanneer ze er leuk uitzien en aardig zijn en iets kinderlijks hebben. Het maakt duidelijk dat er goede tijden aankomen, waarin men mag hopen nog meer plezierigs te bereiken en voor elkaar te krijgen. Want hoewel kinderen op het moment nutteloos zijn, zullen ze wanneer ze groot zijn geworden toch iets kunnen uitrichten." (boek I,15)

Haar

"Mooi, lang haar hebben en daar trots op zijn is gunstig, vooral voor een vrouw. Want vrouwen maken om mooi te zijn, soms ook gebruik van haar van anderen. Maar ook voor een man is het gunstig als hij

een wijze, een priester, een ziener, een koning of een hoge functionaris of een acteur is, want deze mensen hebben lang haar, deels omdat het gewoonte is, deels omdat hun beroep het vraagt." (boek 1,18)

"Lang haar dat onverzorgd is, zodat het meer lijkt op een ragebol dan op haar, is voor iedereen een aankondiging van rouw en verdriet, want *komein* betekent verzorgen, en in tijden van ongeluk laat men het haar onverzorgd groeien." (boek 1,19; dit is een woordspeling van Artemidorus met de woorden *komein*, verzorgen en *komè*, haar)

Wassen

"Dromen dat je je eigen kleren of die van anderen wast, betekent iets afschudden wat je in je leven niet kunt gebruiken, omdat de kleren hun vuil verliezen. Het betekent ook verborgen dingen aan het licht brengen en te weten komen, want vroeger werd 'wassen' ook overdrachtelijk gebruikt in de betekenis van 'aan het licht brengen', zoals ook Menandros ergens zegt: 'Want als je zoveel kwaad spreekt van mijn vrouw, zal ik de vuile was van je vader en van jou en je familie wel eens buiten hangen.'" (boek II,4)

Betrouwbaarheid

"Als betrouwbare zegslieden die je moet vertrouwen en gehoorzamen als ze iets zeggen (in dromen), noem ik in de eerste plaats de goden, want liegen is de goden vreemd." Nadat de schrijver nog enige groepen mensen genoemd heeft die ook betrouwbaar zijn, o.a. priesters en droomverklaarders, zegt hij: "Verder zijn ook de doden geloofwaardig, want zij spreken altijd de waarheid. Leugenaars bedriegen immers om twee redenen, ofwel omdat ze ergens op hopen of omdat ze iets vrezen. Maar zij die niets meer hopen of vrezen spreken natuurlijk de waarheid. (...) Verder spreken ook kleine kinderen de waarheid, want die hebben nog geen weet van liegen en bedriegen, en heel oude mensen, die

immers hun betrouwbaarheid tonen door hun hoge leeftijd. Ook de redeloze dieren spreken altijd de waarheid, omdat ze de kunstgrepen van de taal niet kennen." (boek II,69)

Het is verleidelijk om nog meer voorbeelden te citeren, maar de bovengenoemde voorbeelden tonen verschillen en overeenkomsten aan met onze manier van denken en uitleggen.

Hoe symbolen verbonden zijn met de manier van denken in een bepaalde tijd zien we in de voorbeelden over het kind en het haar. Eigen kinderen betekenen leed, en een klein kind is nutteloos. Als het haar lang is, is dat gunstig, want mensen met lang haar hadden vaak een goede positie in die dagen. Onverzorgd haar betekent rouw en verdriet; verwezen wordt naar de uitleg van de Griekse woorden *komein* en *komè*. Dat is een mooie informatieve uitleg van de betekenis. Maar ook door de wind of door sporten kan het haar in de war zitten en onverzorgd lijken; wij zullen dit symbool vaak breder duiden.

De vuile was buiten hangen is blijkbaar een gezegde van alle tijden.

Wij zullen de goden en de doden, zij die niets meer hopen of vrezen, niet zo gauw noemen als symbolen voor betrouwbaarheid in dromen. De redenen waarom kleine kinderen, heel oude mensen en redeloze dieren de waarheid spreken, lijken voor de hand te liggen, maar het leven zelf leert ons dat kleine kinderen en heel oude mensen soms ook hun redenen hebben om de waarheid niet te spreken.

Bij het begrijpen van de symbolen in onze dromen, zijn gebeurtenissen in ons eigen leven belangrijk, maar ook die uit de geschiedenis. Artemidoros zegt daarover: "Denk eraan dat je rekening moet houden met de verhalen waarvan de waarheid door vele belangrijke bewijzen gegarandeerd wordt, zoals de Perzische oorlog en daarvoor de Trojaanse. (...) Verder moet je ook rekening houden met de verhalen die heel bekend zijn en waaraan mensen geloven, zoals de geschiedenissen van Prometheus en Niobe en de figuren uit de tragedie. Want ook als die verhalen niet echt gebeurd zijn, lopen dromen daarover overeenkomstig de inhoud af, omdat ze door de meeste mensen voor waar gehouden worden."

Geheel volgens de definitie van de droom is Artemidoros ervan overtuigd dat "zowel goede als slechte dromen in vervulling gaan, elk volgens zijn eigen betekenis."

De betekenis van de droom en de symbolen in de droom zijn erg belangrijk, zowel vroeger als nu.

Omdat het zoeken naar die betekenis vaak zo duidelijk verbonden is met de tijd en de cultuur, waarin mensen leven, is dit zo'n waardevol boek om te lezen. Je leert niet alleen veel van die tijd, maar raakt ook gewend aan de manier van denken over de symbolen in die oude tijd. Je beseft dat wij vaak anders over dingen denken en ziet hoe dit gevolgen heeft voor het duiden van de droom. Ja, iedere droom heeft zijn eigen betekenis, ieder mens heeft zijn eigen symbolen.